

Лінгвокраїнознавчі елементи навчальних матеріалів

в контексті крос-культурної взаємодії

Богиня Л.В., Трусова Л.В.

Полтавський державний медичний університет

м. Полтава, Україна

e-mail: bogynialv@gmail.com

e-mail: ltrusova13@gmail.com

Сучасний етап навчання закордонних студентів у закладах вищої освіти України загострив питання розкриття української картини світу у процесі міжкультурної комунікації, зокрема під час вивчення української мови на доуніверситетському етапі.

Опанування мови як іноземної, у світлі сучасних мовознавчих досліджень, формує вторинну мовну особистість, яка здатна до крос-культурної взаємодії нерідною мовою та володіє не лише знаннями мовних явищ, законів, а, перш за все, мовними компетенціями, які уможливають комунікацію засобами мови, що вивчається.

Зasadничим принципом вивчення мови як іноземної, з одного боку, є врахування мовної картини світу кожного конкретного студента, а з іншого боку, – презентація картини світу нації, мова якої вивчається.

Іноземні студенти, маючи вже сформовану у рідній культурі мовну картину світу, взаємодіючи один з одним під час опанування української мови (а особливо в полінаціональних групах), перебувають одночасно в кількох картинах світу, послуговуються як мінімум двома мовами. Отже, добір і презентація навчального матеріалу, який би задовольняв комунікативні потреби й водночас сприяв формуванню соціокультурної компетенції як одного з чинників успішної крос-культурної взаємодії, є важливим методичним питанням.

Одним із критеріїв відбору навчального матеріалу, безумовно, має бути україноцентричність, що в умовах сьогодення є, перш за все, підґрунтям формування позитивного іміджу українців серед представників інших національних спільнот. Принципи толерантності, поваги до всіх етнічних груп і релігійних спільнот є фундаментальними в українській картині світу, отже

одним із завдань викладачів є їх репрезентація в іншомовній аудиторії. Якомога тісніша координація мови й культури на заняттях з української мови як іноземної в руслі лінгвокраїнознавчого підходу забезпечує набуття лінгвокраїнознавчої компетенції, що є частиною загальної комунікативної компетенції іноземного студента. Актуальними з цієї точки зору видаються методики інтерактивного навчання без використання мови-посередника. До прикладу наведемо елементи навчальних матеріалів з української мови як іноземної до тематичного блоку «Україна».

Про Україну слухачі отримують знання від початку вивчення мови, опановуючи відповідну лексику, знайомлячись із культурою народу. Після опрацювання тексту про географічне положення, адміністративний устрій, державні символи, природні багатства України пропонуємо до перегляду навчальну презентацію про народні символи українців. Український народ має багату символіку: рослини (верба, калина, мак, соняшник), птахи (лелека, соловейко, ластівка), тварини (кінь, корова), одяг (вишиванка), предмети побуту (рушник). Про них складено пісні, прислів'я, приказки. Трактуючи народну символіку, знайомство з пісенною творчістю, народною мудрістю, закарбованою у прислів'ях, приказках тощо, сприяє глибшому розумінню ціннісних орієнтирів українців, зіставленню їх з уже сформованими орієнтирами рідної культури, відображеної в мові, внаслідок чого утверджуються соціокультурні засади вторинної мовної особистості іноземного студента, здатного «повноцінно спілкуватися з представниками іншої культури». [5, с. 99]

Інтерактивні практичні завдання, зокрема й із застосуванням комп'ютерних технологій, уможливають стійке закріплення в індивідуальному досвіді конотацій, значимих для формування іншомовної комунікативної компетенції. Для самостійного перегляду з подальшим обговоренням пропонуємо «Розповідь про Україну» [3], робота з якою забезпечує розвиток аудитивних і мовленнєвих навичок.

У мононаціональних групах ефективним, з нашого досвіду, є створення і презентація кожним слухачем матеріалу про символи всього народу чи окремої етнічної групи, у полінаціональних – метод проєктів, що сприяє крос-культурній взаємодії на рівні студентського колективу.

Позааудиторні заходи (групові бесіди, вікторини, засідання мовного клубу на українознавчі теми) покликані підтримувати мотивацію до міжкультурного спілкування, сприяти подоланню мовного бар'єру, створити комфортне освітнє середовище, запобігти міжнаціональним конфліктам.

Література:

1. Кочерган М. П. Зіставне мовознавство і проблема мовних картин світу / Д. М. Кочерган // Мовознавство. – 2004. – № 5–6. – С. 12–22.
2. Лисиченко Л. А. Структура мовної картини світу / Л. А. Лисиченко // Мовознавство. – 2004. – № 5–6. – С. 36–41.
3. Розповідь про Україну. Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=O1rgHYByeCk&ab_channel
4. Русанівський В. М. Мовна картина світу в етнокультурній парадигмі / В. М. Русанівський // Мовознавство. – 2004. – № 4. – С. 3–7.
5. Швець Г.Д. Теорія і практика навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей: монографія. – Київ: Фенікс, 2019. – 529 с.